

Føroyskt útlarp

Eg las í onkrum blað ein dagin, at landstýrismaður harra Mitens var farin at fregnast eftir einum útlarpi, ið hóskaði til okkara her í Føroyum. Hetta útlarp skuldi kunna hoyrast — tonk — um alt Føroya land, og kanska eitt sindur longur.

Tað er nú alt gott og væl, sjálvt um tað hevði verið gott, um útlarp okkara hoyrdist væl í grannalondunum — tá ið vit nú, kanska, skulu hava eitt tilfitt.

Men eitt útlarp kostar ikki einans teir pengar, tað verður keypt fyri. Hin dagligi raksturin av einum tilfittum er ikki biligur. Og her kann tí væntast, at árligt gjald verður kravt av hvørjum radiotóli, ið nýtt verður her á landi. Hetta man heldur einki vera at siga til, um hetta gjald er rimiligt. Og tá eg sigi rimiligt, so meini eg, at tað ikki eigur at vera hægri enn vanlig er í øðrum londum, t. d. Danmark. Vit lata jú so ovurhonds nógvan pening til lögtingið, tá vit keypa radio. Tollurin er so hogur. Tað má tí vera rimiligt, um hitt árliga gjaldið ikki verður so hogt.

At reka radiostøð er ikki biligt, um útlarpið skal hava nakað virði, og heldur ikki er tað lætt í longdini at fáa til vega athugasemdir tilfar at varpa út á føroyskum, so fámentir vit eru. Verður roknað við at vinna munandi við útlendskum lýsingum, so hugsi eg, teir rokna galið. Keypiakið er ov litið til, at slíkt kann loysa seg fyri teir, ið lýsa.

Eftir er so hitt árliga gjaldið sum einasta munandi inntøka. Latið tað ikki verða ov hogt, tit góðu menn!

Lurtari.

Er nakað galið?

Saltfiskaprisásetingarnevndin hevur ikki gjørt so fá mistøkini, síðan hon tók við — og ivaleyst hava hesi mistøk ofta verið fiskimonnum at dyggum meini. — Fiskimenn, ið hava fyrsta flokks kunnleika um hesi brøk, hava kært sína neyð, men ilt tykir vera at koma teimum til lívs.

Eitt dømi er fiskurin, ið veiddur verður eystanfyrir.

Tá ið fiskurin fer upp úr skipinum er mátið fyri tosk 22 tømmar, men so hvørt sum fiskurin fer tvørturum landingarvektina, verður hann skildur av nýggjum. Tá gildir annað mál. Nóg av tí fiskinum ið fiskimenn hava avreitt sum millumfisk, verður nú til tosk — alt omanfyri 19 tømmar.

At her er nakað galið, og at her ivaleyst er talan um dýrmettan miss fyri okkum fiskimenn er eingin ivi um. Tað fer litið at bera til at krevja nakað av reiðarunum, tá ið vit fáa alt annað enn rættvísa viðferð av okkara egnu.

Fiskimaður.

Ja, vissuliga vil hon.

„Men ikki bert hevur hetta bóklærda fólkið verið búgvíð at taka landið; heldur hevur tað eisini stappað føroysku tjóðina við vónloysi, sum verður tungt at rista av okkum aftur. Tað er ikki at siga menn illar fyrri, at teir verða vónbrotnir, tá hin bókliga lærdi ungdomurin royndist so herviliga illa, sum seinastu áratíggjur — serstakliga — hava sýnt.“

(Úr 14. sept.).

Hetta er úrdrag úr grein í »14. sept.« — grein av sama slag, ið staðið hevur dagliga í blaðnum heilt síðan tað á fyrsta sinni sá dagsins ljós. Henda sama greinin vil óivað koma at ganga aftur í teigum blaðsins, so leingi tí verður lív lagað. Orðaljóðið broytist eitt litið sindur fyrri hvønn dag. Fólki kenna hana, fólk eru leiðd av at lesa hana, og fólk trúgva henni ikki. Heldur bondskliga tikið til, heldur tú. Nei! Tað er soleiðis! Tað er bert ein ásanann, og ikki ein reingjan av veruleikanum. Teir, ið greinina skriva, vita tað eisini. Hitler segði einaferð í sínum vælmaktsdøgum: Tað er bert at endurtaka eina lygn nóg ofta, so trúgva fólk henni at endanum. Ljúgva so hesir menn fyrri fólki — og við vilja? Ja, tí mált við vanligu finum máti er hetta ein av teimum stóru lívslygnum.

Tað, sum henda lívslygnin er grundað á, er loysingin. Men eingin má fara villur í tí, at tað at vera loysingurin, er óærligt. Nei, slættis ikki. Tað er ein rein, greið og ærlig støða. Ja, teir, ið vóru loysingarmenn undan okkara núverandi loysingarmonnum, vóru enn tá so frumreligir, at teir beinleiðis segdu: Loysing krevur miklan pening. Vit orka ikki at bera alt, ið einum nýmótans samfelagi krevur. Vit skulu tí bert hava tað, ið vit eru mentir at bera. — Hetta kann tykjast veikt, men ærligari og greiðari kann tað ikki sigast. Men ein lívslygn er tað nú kortini: tí í politiska lívinum er alt, ið ikki miðar ímóti støðugt hækkaði lívlikingum hjá fólkinum, ein lívslygn.

Okkara núverandi loysingarmenn eru nógvið øðrvísi. Teir vita fullvæl, at í dag vil fólkið venda sær burtur frá øllum, ið á nakran hátt vil skerja lívlikingini. Tey hava eittans ynski og eittans krav: at liva — og liva sum tað sømir seg einum mentaðum fólki í einum nútíðar samfelagi. Vit hava havt nóg mikið av botnleysari nationalismu. Vit hava havt nóg mikið av »nationalum« politikkarum, ið livdu stórt, sótu í tryggum sessum og dugdu at draga at sær sjálvum, men sum stóðu málleysir og orkuhugsjónarleysir, tá ið tað av sonnum galt um at bota um korini hjá fólkinum. Vit hava eisini havt ov mikið av politikkarum, sum við »nationalum« málageipi hava viljið fólkið, og sum hava nýtt »nationalismuna« sum eitt skálkaskjól fyri egið gagn at fremja. Men teir eru avdúkaðir, standa í dag spil-

naknir, orkuleysir — tæna sambandinum við lív og sál.

Men hvat hevur fólkið vunnið? Sjálvt ikki hin gløggesti rokni-meistarar verður at finna fram so mikið sum eitt tveyoyra av sonnum vinningi, ið fall í lut fólksins av tí »ovnationala« dansinum um gullkálvin.

Alt hetta vita okkara núverandi loysingarmenn, og ikki eru teir slíkir tápulingar, at teir fara at endurtaka hesa somu villleiddingarlærna. Nei, tá eru tær paradisisku loyprisngarnar av øllum tí, ið ognast skal hesum illa farna fólki, tá ið loysingin er framd, ein heilt annar kostur. Teir geva tí tey allra fagrastu lyfti um alt hitt besta og mætasta, dýrmetta og framburðarmikla, ið ognast skal hesum fólki, ið her býr. Hesi ovurføgru lyfti skulu so tæna sum skálkaskjól fyri høvuðsendamálinum: loysingini.

Men øll tey, ið duga at hugsa eitt litið sindur, og sum nýta hesa hugsunnargávuna til nærri kanningar av teimum veruligu umstøðunum, verða skjótt meinkunnug við, at hetta ikki er annað enn veingjaleys hugflog og mikil lívslygn.

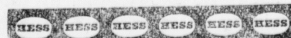
Fólkið veit og kennir, hvat tað eigur og hevur at liva av. Tað hevur einki ov mikið, tífansheldur tann stórpening at lata av, ið hvørt mansbarn verður at mergsúgvast eftir, tá ið vit — alt á einum sinni — skulu til at gjalda landshúsarhaldsútreiðslurnar einsamallir. Lívlikingini eru í dag skerð at ytsta marki, eingin tolir stórri skerjan og allra minst fleiri ferðir meira skatt og meira toll, enn vit gjalda í dag. Ein loysing í dag vildi tí eyðsæð dripið sjálva lívsvónina hjá hinum einstaka og harvið sjálva sjálvbjargingarhugsjónina, sum undir sambandinum og fólkaflakkinum — við miklum stuðli frá tjóðveldismonnum — hevur fingið ein so dyggan smeit. Sjálvstýrispolitikkur, ið ikki samstundis byggir á støðugt betri og hækkaði lívlikendi hjá fólkinum, vil heldur bráðrepa enn menna og skunda undir hina miðvísi sjálvbjargingarhugsjónina og harvið tað sjálvræðið, ið altíð vil verða ein nátturlig og óumgongilig fylgjaav sjálvari lívsmenningini í fólkinum.

Eitt illavörðið vápn, ið tæna skal loysingini, eigur eisini at verða nevnt. Hetta vápnið er hitt vanvirðisliga danskarahatrið, ið loysingarmenn so dúgliga kynda undir. Teim allra flestu tænar tað til umberingar: at tey vita ikki, hvat tey gera. Niðurlagið er hitt

sama; føroyskir arbeidarar, fiskimenn, starvsfólk skulu hata teirra dansku starvsbrøður, ja, Føroya fólk skal hata hitt danska fólkið, føroyska tjóðin hina dansku tjóðina. Alt saman orsakað av einari einsamallari í so máta vanskepladari mannsál, ið er boðberi fyri tjóðarhatri samstundis sum allur heimurin tráar og leitar eftir brøðralagi, vinskapi og kærleika meniskjunnar ímillum. Best hevur Erl. Patursson sagt sína hugsan, tá ið hann yvir fyrri einum danskum blaðmanni málbar seg soleiðis: **Eg hati alt, sum er danskt, — eg hati allar Danskarar.** Vit vita ikki, men man søgan og heimurin kenna eitt einasta dømi av hesum slagi?

Tá ið menn dúgliga prædika um vónloysi, ið valdar, so gloyma teir tó altíð aðaltáttin. Alt stundur og fellur við tí eina: hvørji eru tey líkindi, ið samfelagið bjóðar sínum borgarum at liva undir? Vit kenna øll, hvat undanfarnir politikkarar hava bjóðað fólkinum: trældóm í einum kapitalistiskum samfelagið. Vit kenna, hvat tjóðveldið, sambandið og fólkaflakkin bjóðar fólkinum: trældóm í einum kapitalistiskum samfelagið. Longri koma vit ikki við hesum flokkum. Hesi samfelagsskipanini er illa livandi undir. Vit mugu kollvelta hana — og sum skjótast, og frá botnnum av, Vit mugu byrja á einum nýggjum grundarlagið, um hesum fólki skal vera unnað lív í egnum landi — hinum sosialistiska. Tað er bert eitt, ið hitt arbeidandi fólki leingist og tráar eftir:

FÓLKAHEIMINUM FØROYAR
polit.

VALDEMAR LÜTZEN
Telf. 1020 Thorshavn.